

TOIMINTA JA HALLINTO 2004:3

*Oikeusministeriön työsuojelun
toimintaohjelma*

*Oikeusministeriön
työsuojelun toimintaohjelma*

ISSN 1458-6436
ISBN 952-466-128-4
Oikeusministeriö
Helsinki

KUVAILULEHTI

OIKEUSMINISTERIÖ

Julkaisun päivämäärä

1.1.2004

<p>Tekijät (toimielimestä: toimielimen nimi, puheenjohtaja, sihteeri)</p> <p>Arto Jääskeläinen</p>	<p>Julkaisun laji Toimintaohjelma</p>		
	<p>Toimeksiantaja Oikeusministeriö</p>		
	<p>Toimielimen asettamispäivä</p>		
<p>Julkaisun nimi Oikeusministeriön työsuojelun toimintaohjelma</p>			
<p>Julkaisun osat</p>			
<p>Tiivistelmä</p> <p>Oikeusministeriö vahvistaa, neuvoteltuaan asiasta ministeriön henkilöstön edustajien ja työsuojeluvaltuutettujen kanssa, työturvallisuuslain (299/1958) 9 §:n 3 momentissa (1408/1993) tarkoitetun työsuojelun toimintaohjelman vuosille 2004-2006.</p>			
<p>Avainsanat: (asiasanat) työkyky, työsuojelu, tasa-arvo</p>			
<p>Muut tiedot Om 3/116/2004</p>			
<p>Sarjan nimi ja numero Oikeusministeriön toiminta ja hallinto 2004:3</p>	<p>ISSN 1458-6436</p>	<p>ISBN 952-466-128-4</p>	
<p>Kokonaissivumäärä 9</p>	<p>Kieli suomi</p>	<p>Hinta</p>	<p>Luottamuksellisuus julkinen</p>
<p>Jakaja Oikeusministeriö</p>		<p>Kustantaja Oikeusministeriö</p>	

PRESENTATIONSBLAD

JUSTITIE MINISTERIET

Utgivningsdatum
1.1.2004

Författare (uppgifter om organet: organets namn, ordförande, sekreterare) Arto Jääskeläinen	Typ av publikation Verksamhetsprogram		
	Uppdragsgivare Justitieministeriet		
	Datum då organet tillsattes		
Publikation (även den finska titeln) Verksamhetsprogrammet för arbetarskyddet vid justitieministeriet (Oikeusministeriön työsuojelun toimintaohjelma)			
Publikationens delar			
Referat Efter att ha diskuterat med företrädare för ministeriets personal och arbetarskyddsfullmäktige fastställer justitieministeriet för åren 2004–2006 ett verksamhetsprogram för arbetarskyddet som avses i 9 § 3 mom. (1408/1993) i lagen om skydd i arbetet (299/1958).			
Nyckelord Arbetsförmåga, arbetarskydd, jämställdhet			
Övriga uppgifter (Oskari- och HARE-numren, andra referensnumren)			
Seriens namn och nummer Justitieministeriet, Verksamhet och förvaltning 2004:3		ISSN 1458-6436	ISBN 952-466-128-4
Sidoantal 9	Språk finska	Pris	Sekretessgrad offentlig
Distribution Justitieministeriet		Förlag Justitieministeriet	

Oikeusministeriön työsuojelun toimintaohjelma

Oikeusministeriö vahvistaa, neuvoteltuaan asiasta ministeriön henkilöstön edustajien ja työsuojeluvaltuutettujen kanssa, työturvallisuuslain (299/1958) 9 §:n 3 momentissa (1408/1993) tarkoitetun työsuojelun toimintaohjelman vuosille 2004-2006:

1. Yleistä työsuojelun toimintaohjelmasta

Euroopan yhteisöjen 12.6.1989 hyväksymällä *työympäristön puitedirektiivillä* (89/391/EEC) ohjataan myös Suomessa työpaikkakohtaisia yhteistyökysymyksiä. Direktiiviin mukaan työnantajan tulee laatia erityinen ohjelma tai yleistoimintaperiaate siitä, miten työntekijöiden turvallisuus ja terveys otetaan työpaikalla huomioon.

Ohjelman laatimisvelvoite on sisällytetty *työturvallisuuslain* 9 §:n 3 momenttiin, jonka mukaan "työnantajalla on oltava turvallisuuden ja terveellisyys edistämiseksi tarpeellista toimintaa varten ohjelma, joka kattaa työpaikan työolojen kehittämistarpeet ja työympäristöön liittyvien tekijöiden vaikutukset. Toimintaohjelmasta johdettavat turvallisuus- ja terveellisyystavoitteet on otettava huomioon työpaikan kehittämistoiminnassa ja suunnittelussa ja niitä on käsiteltävä työntekijöiden tai heidän edustajiensa kanssa." Toimintaohjelman tulee kattaa teknologian, työn organisoinnin, työolojen, sosiaalisten suhteiden sekä työympäristön vaikutukset työntekijöiden terveyteen ja turvallisuuteen.

Toimintaohjelma laaditaan tietylle ajanjaksolle, esimerkiksi vuodeksi tai kahdeksi kerrallaan. Ohjelman tulee olla mahdollisimman konkreettinen ja sellainen, että siinä oleviin tavoitteisiin voidaan sitoutua. Ohjelman muotoon, laajuuteen ja sisältöön vaikuttavat muun muassa viraston koko, toimiala sekä viraston työsuojelullinen tilanne.

2. Työsuojelusta oikeusministeriössä

Työsuojelu on osa oikeusministeriön jokapäiväistä toimintaa ja sen suunnittelua. Työsuojelunäkökohdat otetaan huomioon erityisesti ministeriön strategisessa suunnittelussa, toiminta- ja taloussuunnittelussa, tulosohjausmenettelyssä, henkilöstöasioiden hoidossa sekä turvallisuus- ja suojelujärjestelyissä. Henkilöstö on ministeriön tärkein voimavara.

Oikeusministeriön työsuojelun osa-alueita ovat:

- toimitiloja ja kalusteita koskeva työsuojelu (ns. perinteinen työsuojelu),
- henkinen työsuojelu,
- työturvallisuus,

- työterveyshuolto,
- työkykyä ylläpitävä toiminta,
- kuntoutustoiminta,
- päihdeasioiden hoito sekä
- tapaturma-asiat ja ensiaputoiminta.

3. Oikeusministeriön keskeiset työsuojelutavoitteet ja niiden toteuttaminen vuosina 2004-2006

3.1. Henkinen työsuojelu

Yleistä

Henkilöstön työtyytyväisyys ja työviihtyvyys ovat tärkeitä tekijöitä työn tuottavuutta ja työn laatua arvioitaessa. Vastuuntuntoisella työntekijällä voidaan katsoa olevan motivaatio tehdä tuloksellista, laadukasta ja hyödyllistä työtä. Jos työntekijä kuitenkin kokee työpaikan olosuhteet ahdistavina, motivaatio ja sen mukana työn laatu voivat heiketä. Jännittyneisyys voi ilmetä kireytenä työntekijöiden keskinäisissä suhteissa sekä sairaus- tai muina poissaoloina. Eräät viime vuosien kehityspiirteet, kuten työtehtävien lisääntyminen, valtion henkilöstön muuttunut oikeudellinen asema ja jatkuvat organisointimuutokset ovat saattaneet vaikuttaa henkilöstön mielialaan. Tyypillinen jännitteitä luova tilanne on työmäärän epätasainen jakautuminen, joka voi ilmetä esimerkiksi burn out -ilmiönä ja turhautumisena.

Toimenpiteet

1) **Työilmapiirin ja työtyytyväisyyden seuranta ja kartoitus sekä puuttuminen havaittuihin ongelmiin.** Oikeusministeriössä jatketaan säännöllisten työilmapiirikartoitusten tekemistä. Edellinen tutkimus tehtiin vuonna 2002 ja seuraava vuonna 2004. Tutkimuksen tuloksista tehdään yhteenveto ja se käsitellään ministeriön johtoryhmässä. Sen jälkeen yhteenveto esitellään osastoittain henkilöstölle. Osastopäälliköt huolehtivat siitä, että tutkimuksen osoittamat seikat käsitellään henkilöstön kanssa ja että tarvittaviin toimenpiteisiin ryhdytään.

2) **Esimiesten koulutus.** Oikeusministeriön toimintayksiköiden esimiesten koulutusta jatketaan erityisesti henkilöjohtamisen sekä uuden palkkausjärjestelmän käyttöönoton osalta.

3) **Tulos- ja kehityskeskustelut.** Oikeusministeriön tuloskeskustelut käydään siten, että henkilöstö voi sekä osallistua yksikön ja ministeriön tulostavoitteiden muotoutumiseen ja niiden toteuttamiseen että saavuttaa tietoisuuden niistä. Uuden palkkausjärjestelmän mukaisesti tuloskeskusteluissa sovitaan myös henkilöstön palkkaukseen liittyvistä asioista. Henkilöstö on nähtävä ratkaisevana tekijänä sille, että ministeriö voi

saavuttaa tulostavoitteen. Keskusteluissa sovittavien tavoitteiden tulee olla riittävän konkreettisia eli sellaisia, joihin sopijat voivat itse vaikuttaa ja joiden saavuttamista voidaan luotettavasti arvioida. Työtä koskevan arvioinnin ja tavoitteenasettelun lisäksi asioista tulee sopia siten, että henkilöstön motivaatio pysyy yllä, työolosuhteet ja työpaikan ilmapiiri voivat kehittyä ja henkilöstön työpaine pysyy mielekkäänä. Keskusteluissa sovittavat tulostavoitteet tulee dokumentoida sopivaksi katsottavalla tavalla, jotta tulosten arvioinnille saataisiin selkeä lähtökohta. Kukin osastopäällikkö huolehtii siitä, että esimiehet käyvät tuloskeskustelut kaikkien alaistensa kanssa.

- 4) **Virkistystoiminta.** Oikeusministeriö edistää, käytettävissä olevien määrärahojen puitteissa, henkilöstönsä henkistä ja fyysistä vireyttä
- järjestämällä ministeriön koko henkilökunnalle tarkoitetun kevätjuhlan ja joulujuhlan sekä muita huvitilaisuuksia tarpeen mukaan,
 - osallistumalla aktiivisesti MIKE:n urheilutoimintaan sekä
 - järjestämällä osasto- tai yksikkökohtaista urheilu- ja kulttuuritilaisuuksia tai muuta vastaavaa toimintaa.

3.2. Työkykyä tukeva toiminta

Yleistä

Valtionhallinnon henkilöstön työkykyä tuetaan seuraavin toimenpitein:

- yleinen työkykyä ylläpitävä toiminta,
- varhaiskuntoutus ja
- ammatillinen ja muu kuntoutus.

Työkykyä ylläpitävällä toiminnalla (TYKY-toiminta) tarkoitetaan kaikkea toimintaa, jolla työnantaja ja työntekijät sekä työpaikan yhteistoimintaorganisaatiot yhteistyössä pyrkivät edistämään ja tukemaan jokaisen työelämässä mukana olevan työ- ja toimintakykyä työuran kaikissa vaiheissa. TYKY-toiminta yhtäältä edistää henkilöstön työssä jaksamista ja toisaalta estää henkilöstön työkyvyn alenemista. Laajasti ymmärrettynä TYKY-toimintaan voidaan katsoa kuuluvan muun muassa henkilöstön terveyden ja kunnan parantaminen, työyhteisön ja työolojen kehittäminen, työprosessien kehittäminen sekä töiden uudelleenjärjestelyt.

Varhaiskuntoutus on osa työkykyä edistävää toimintaa. Se kohdistuu työntekijöihin tai työntekijäryhmiin, joiden työkyvyn ja työssä selviytymisen voidaan katsoa olevan uhattuna. Toiminta toteutetaan joko yksilö- tai ryhmäkuntoutuksena. Virastot voivat saada käyttöönsä valtiokonttorin myöntämää kuntoutusmäärärahaa omiin kuntoutushankkeisiinsa. Määräraha voidaan käyttää varhaisvaiheiseen kuntoutustoimintaan, jonka suunnittelussa ja toteutuksessa painottuu työpaikan osuus. Oikeusministeriö on toteuttanut varhaiskuntoutusta yhteistyössä työterveysaseman kanssa. Keinoina ovat olleet ryhmätoiminta (muun muassa jumppa-, niska-, selkä-, stressi- ja

rentoutusryhmät), ikäryhmätarkastukset, terveydenhoitajan työpaikka-vastaanotot sekä työergonomianeuvonta. Toiminta on painottunut ryhmäkuntoutukseen.

Ammatillinen ja muu kuntoutus tulee kysymykseen silloin kun henkilön työkyky on jo selvästi alentunut ja korjaavaa kuntoutusta tarvitaan. Toiminta perustuu todettuun kuntoutustarpeeseen ja se toteutetaan yleensä yksilökuntoutuksena. Kustannuksia voidaan hakea KELA:lta ja valtiokonttorista.

Kuntoutustoimintaan luetaan myös päihdeasioiden hoito. Mikäli päihdeongelmia esiintyy, esimiehen tulee puuttua niihin mahdollisimman aikaisessa vaiheessa. Työterveysasema antaa tarvittaessa asiantuntija-apua.

Toimenpiteet

5) **TYKY-toiminta yleensä.** Oikeusministeriö asetti 14.12.1999 ministeriön TYKY-ryhmän, jonka tehtävänä on mm. suunnitella toimenpiteitä ja laatia ehdotuksia toimenpiteiksi, joilla ylläpidetään ja kehitetään ministeriön henkilöstön työkykyä sekä toimia näissä asioissa tarvittaessa yhteistyössä työterveysaseman kanssa. Lisäksi ryhmä osallistuu edellä mainitun työilmapiirikartoituksen suunnitteluun.

6) **Henkilöstön liikuntaharrastuksien tukeminen.** Oikeusministeriö tukee henkilöstönsä liikunnallista toimintaa seuraavasti:

- Ministeriön tiloissa järjestettävän ohjatun liikunnan kustannuksista vastaa ministeriö. Ohjattuun liikuntaan saa käyttää työaikaan yhden tunnin viikossa;
- Ministeriön omia kuntosaleja (esim. Eteläesplanadi 10 ja Kasarmikatu 42) voi käyttää vapaasti. Työaikaan voi salikäyntiin käyttää yhden tunnin viikossa;
- Ministeriö kuntantaa tapauskohtaisesti harkiten joukkueiden (esim. jalkapallo, lentopallo, sähly ja naisten kymppi) osallistumismaksut tai viikoittaisen harjoitusvuoron;
- Yksilölajeissa (laji ja paikka vapaasti valittavissa) ministeriö korvaa 2,5 euroa/käyntikerta/henkilö, kuitenkin enintään 135 euroa/vuosi/henkilö.

7) **Varhais- ja muu kuntoutus.** Oikeusministeriö, yhdessä työterveysaseman kanssa, selvittää oire- ja ergonomiakyselyllä henkilöstönsä kuntoutustarpeet ja -toivomukset sekä järjestää nykyiseen tapaan niiden mukaista kuntoutusta. Kuntoutustoiminnan yksityiskohdista sovitaan työterveysaseman kanssa tehtävässä vuosisuunnitelmassa. Ministeriö tiedottaa henkilöstölleen nykyistä paremmin eri kuntoutusmahdollisuuksista.

3.3. Toimitilat ja kalusteet

Yleistä

Oikeusministeriöllä on toimitiloja seuraavasti:

- Eteläesplanadi 10 (ministeriön johto, tiedotusyksikkö, kansainvälinen yksikkö, yleinen osasto, lainvalmisteluosasto),
- Kasarmikatu 42 (oikeushallinto-osasto, tietohallinnon vastuualue),
- Pieni Robertinkatu 9 (yleisen osaston taloushallinnon vastuualue, Helsingin maksukeskus),
- Uudenmaankatu 37 (Kriminaalipoliittinen osasto ja sisäisen tarkastuksen yksik-kö) ja
- Hallituskatu 10, Hämeenlinna (tietohallinnon vastuualueen tietotekniikka-keskus).

Työhuoneet kalustetaan käytettävissä olevien määrärahojen puitteissa siten, että kalustus vastaa huoneessa työskentelevän tarpeita. Erityisesti tulee huolehtia siitä, että kalusteet ovat työergonomisesti oikein asennettuja. Erikoistarvikkeita, kuten näyttöpäätteen suojia, näyttöpäätelaseja, käsitukia sekä asiakirjatelineitä hankitaan tarpeen mukaan. Tyydyttävät työskentelyolosuhteet ovat tuloksellisen työnteon tärkeä edellytys.

Tupakointi on kielletty oikeusministeriön kaikissa sisätiloissa erityisiä tupakkahuoneita lukuunottamatta.

Toimitiloissa havaitut sisäilman laatuun liittyvät ongelmat poistetaan korjaustoimenpitein. Yleisen osaston sisäisten palveluiden vastuualueen virkamiehet seuraavat sisäilman kehitystä jatkuvasti.

Oikeusministeriön toimitiloissa on ensiapukaappeja, jotka sisältävät sideharsoa, laastareita ja ensiapu-oppaita. Oikeusministeriön henkilöstöä on käynyt työterveysaseman ensiapukursseilla. Tavoitteena voidaankin pitää, että jokaisella toimipaikalla ja suurimmissa toimipaikoissa joka kerroksessa olisi vähintään yksi ensiapukurssin käynyt henkilö.

Toimenpiteet

8) **Kalusteiden hankinta ja ergonomiaopastus.** Oikeusministeriö hankkii käytettävissä olevien määrärahojen puitteissa kalusteita ilmenneiden tarpeiden mukaisesti. Kiireellisesti kalusteita hankitaan silloin kun epätarkoituksenmukaisen kalustuksen katsotaan uhkaavan työntekijän terveyttä. Ministeriö järjestää yhteistyössä työterveysaseman kanssa ergonomiakäyntejä tarpeen mukaan ja erikseen sovittavalla tavalla muuta opastusta ergonomiasta.

9) **Sisäilman laadun seuranta.** Oikeusministeriö seuraa toimitilojen sisäilman laatua sekä ryhtyy tarvittaessa toimenpiteisiin laadun kohottamiseksi.

10) **Ensiapukoulutus.** Ensiapukoulutusta jatketaan resurssien ja tarpeiden mukaisesti. Tavoitteena voidaan pitää, että toimitilojen jokaisessa kerroksessa on yksi ensiavun hallitseva henkilö.

3.4. Tasa-arvo

Yleistä

Tasa-arvolain (609/1986) 6 a §:ssä säädetään, että jos työnantajan työsuhteessa olevan henkilöstön määrä on säännöllisesti vähintään 30 työntekijää, työnantajan on sisällytettävä vuosittain laadittavaan henkilöstö- ja koulutussuunnitelmaan tai työsuojelun toimintaohjelmaan toimenpiteet naisten ja miesten tasa-arvon toteutumisen jouduttamiseksi työpaikoilla.

Työnantajan velvollisuutena on myös kehittää työoloja sellaisiksi, että ne soveltuvat sekä naisille että miehille ja helpottaa naisten ja miesten osalta työelämän ja perhe-elämän yhteensovittamista. Edelleen tulee työnantajan huolehtia siitä, ettei työntekijä joudu sukupuolisen häirinnän tai ahdistelun kohteeksi.

Toimenpide

11) **Tasa-arvo henkilöstöpolitiikassa.** Oikeusministeriö jatkaa nykyistä tasa-arvomyönteistä henkilöstöpolitiikkaansa. Erityistä huomiota kiinnitetään siihen, että naiset ja miehet sijoittuvat mahdollisimman tasapuolisesti erilaisiin tehtäviin ja että heille luodaan yhtäläiset mahdollisuudet uralla etenemiseen.

4. Toteuttamisvastuu ja seuranta

Edellä mainittujen toimenpiteiden toteuttamisesta vastaavat oikeusministeriön osastot (osastopäälliköt). Yleinen osasto koordinoi toteuttamista. Toimintaohjelma otetaan huomioon tehtäessä sopimuksia ja toimintasuunnitelmia työterveysaseman kanssa.

Helsingissä 8 päivänä joulukuuta 2003

Kansliapäällikkö

Kirsti Rissanen

Ylijohtaja

Risto Jalli